

Sygn. akt IV CSK 373/17

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa J.A. i S.A.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W.
i Skarbowi Państwa - Ministrowi Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 8 lutego 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 20 kwietnia 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od każdego z powodów na rzecz pozwanego Zakładu
Ubezpieczeń Społecznych w W. oraz Prokuraturii Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej kwotę po 12500 (dwanaście tysięcy
pięćset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie J.A. i S.A. wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 20 kwietnia 2017 r. oddalającego ich apelację od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 13 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo J.A. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W. i Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o zapłatę solidarnie kwoty 100.000.000 zł oraz oddalił powództwo S.A. o zapłatę solidarnie od pozwanych kwoty 400.000.000 zł tytułem odszkodowania dochodzonego na podstawie art. 424^{1b} k.p.c. Powodowie przypisywali pozwany odpowiedzialność „za popełnione błędy i orzeczenie niezgodnie z prawem oraz niedopuszczenie do prowadzenia działalności budowlanej”, wskazując na podjęcie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w stosunku do przedsiębiorstwa powoda bezprawnych - ich zdaniem - działań kontrolnych, zakończonych wydaniem decyzji z dnia 17 lutego 1995 r., Dr. [...]. Oddalając powództwo Sąd Okręgowy wskazał, że powodowie nie przedstawili orzeczenia o stwierdzeniu niezgodności z prawem decyzji, z której wydaniem łączą swoje roszczenie, powołana przez nich decyzja nie stanowi zaś orzeczenia, o którym mowa w art. 424^{1b} k.p.c. Sąd Okręgowy zakwestionował także twierdzenie powoda, jakoby postępowanie kontrolne zakończone decyzją z dnia 17 lutego 1995 r. uniemożliwiło mu prowadzenie działalności gospodarczej. Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne i ocenę prawną przedstawioną przez Sąd Okręgowy.

W skardze kasacyjnej powodowie zarzucili naruszenie § 13, 16, 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczenia składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. z 1990 r., nr 7, poz. 41), art. 35 ust. 4 zd. 2 ustawy z 1986 r. o organizacji finansowania ubezpieczeń społecznych, art. 153 § 1 o.p., art. 269 o.p., art. 27 § 1 pkt 4 p.e.a., art. 217 § 1 i 2 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, służy ochronie interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, umożliwia także uchylenie orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Nie będąc ogólnie dostępnym środkiem zaskarżenia orzeczeń umożliwiającym rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej, poddawana jest wstępnej ocenie w ramach tzw. przedsądu, ustanowionej w art. 398⁹ k.p.c., mającej za cel zbadanie, czy spełnia przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania.

Skarżący uzasadnili potrzebę rozpatrzenia ich skargi wystąpieniem przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Zdaniem skarżących w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które ujęli w formie pytań:

- a. „Czy w kontekście brzmienia § 13, 16, 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 29 stycznia 1990 r., w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczenia składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz.U. 1990 r. nr 7 poz. 41), dopuszczalne było niewydanie decyzji o podleganiu ubezpieczeniu pracowników lub niepodleganiu obowiązkowi ubezpieczenia oraz wysokości ewentualnych należności za składki i nie dokonano ewentualnej korekty z chwilą złożenia deklaracji po dokonanej Kontroli przez ZUS.”
- b. „Czy w kontekście brzmienia przepisu art. 35 ust. 4, zdanie 2 Ustawy z 1986 r. - o organizacji finansowania ubezpieczeń społecznych, można było przyjąć, że składki można dochodzić przez okres 10 lat od chwili ich ustalenia - gdy tymczasem art. 7 ust. 1 ustawy o zobowiązanych podatkowych nakładał obowiązek wydania decyzji w ciągu 3 lat, co potwierdza art. 109 ustawy z dn. 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że należności powstałe do dnia 31 grudnia 1998 r. należy rozliczać wg przepisów dotychczasowych (tj. wcześniej zacytowanych).”

- c. „Czy w kontekście przepisu art. 153 § 1 ustawy z dn. 29 VIII 1997 r. - ordynacja podatkowa zasadne było przyjęcie, że wystąpił skutek doręczenia tytułów egzekucyjnych, ponieważ odmówiono ich przyjęcia podczas prowadzonych czynności egzekucyjnych.” Zdaniem skarżących orzecznictwo w tym zakresie jest sprzeczne.
- d. „Czy w kontekście brzmienia przepisu art. 269a ordynacji podatkowej zasadne było prowadzenie egzekucji mimo braku prawomocnej decyzji.”
- e. „Czy w kontekście brzmienia przepisu art. 27 § 1 pkt 4 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji dopuszczalne było prowadzenie postępowania egzekucyjnego bez prawomocnej decyzji administracyjnej ZUS - gdy tymczasem z uwagi na unormowanie art. 3, art. 2 § 1 ust. 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym i administracji oraz art. 5 ust. 1 i 3 ustawy o zobowiązaniach podatkowych, a także art. 1 § 1 ust. 1, 104 § 1 i 2, 109 § 1, 110 § 1 i art. 130 § 1 kpa, zasadą jest, że egzekucja administracyjna składek ZUS jest prawnie możliwa i dopuszczalna, jeżeli wysokość składek została określona bądź ustalona decyzją administracyjną, która została doręczona stronie, a także jeżeli upłynął termin do wniesienia odwołania od tej decyzji.”
- f. „Czy zabezpieczenie powoduje przerwanie biegu terminu do wydania decyzji.”
- g. „Czy naruszenie przepisu art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. (które to polegało na tym, że Sędzia Sądu Okręgowego w [...] - SSO L. orzekał w sprawie powodów, pomimo że wcześniej orzekał w postępowaniach egzekucyjnych powodów) pozbawiało powodów prawa do sprawiedliwego procesu.”
- h. „Czy zasadne było niezważenie przez Sąd Apelacyjny w [...] i Sąd Okręgowy w [...] na wyrok Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w uzasadnieniu, pomimo iż wyrok ten był adekwatny do stanu sprawy - pomimo iż w sprawie nie ma mowy o zaliczkach na wynagrodzenie, lecz chodziło o ekwiwalenty wymienione w tym wyroku TK.”
- i. „Czy zasadne było orzekanie w sprawie niniejszej przez Wydział Cywilny zamiast wydział Pracy i ubezpieczeń społecznych - mimo że wskazane było

orzekanie przez wydział pracy, skoro sprawa dotyczyła kwestii działania ZUSu.”

- j. „Czy zasadne było orzekanie w sprawie niniejszej bez uwzględnienia zasad orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy (t.j. zwłaszcza z przyjęciem, że każdy dowód winien być przez sąd dopuszczony dla ustalenia prawdy materialnej) - a nie (jak stało się to w niniejszym postępowaniu) z pominięciem przez Sąd dowodów które mogą mieć znaczenie dla wyjaśnienia prawdy materialnej.”

Powołanie przesłanki objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagało przedstawienia dostrzeżonego zagadnienia prawnego z powołaniem konkretnych przepisów prawa, wykazania, że jest ono istotne, nowe, poważne i dotąd nierozwiązane w orzecznictwie sądowym, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia sprawy skarżącego, ale także innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepubl.; z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r. niepubl.; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, niepubl.).

Przedstawione przez skarżących pytania pozbawione są tych cech. Skarżący nie przedstawili żadnych argumentów przemawiających za koniecznością podjęcia tej problematyki przez Sąd Najwyższy z powodu wad lub niekonsekwencji wykładni. Nie wskazali też na występowanie w ich wykładni rozbieżności w orzecznictwie sądów. Przedstawione pytania dotyczą przepisów, które mogły mieć znaczenie w postępowaniu kwestionującym prawidłowość decyzji o wymiarze składek, uważanej przez powodów za źródło ich szkód, jednak jej podważenie lub stwierdzenie niezgodności z prawem nie mogło nastąpić w niniejszym postępowaniu odszkodowawczym z uwagi na postanowienie art. 424¹ § 1 k.p.c. Z ustaleń faktycznych wynika, że decyzja ta (z dnia 17 lutego 1995 r.) została zaskarżona i poddana kontroli sądowej, oraz że została utrzymana w mocy prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego w [...], jednak wynikająca z tej decyzji należność składkowa dotychczas nie została wyegzekwowana. Wskazanych przepisów dotyczących postępowania w sprawie wymiaru składek Sąd Apelacyjny nie stosował więc w niniejszej sprawie

odszkodowawczej, ani też nie miały one w niej znaczenia. Skarżący nie wykazali również podstaw wątpliwości w zakresie interpretacji art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c., ani przyczyn, dla których o odszkodowaniu dochodzonym na podstawie przepisów kodeksu cywilnego miałby orzekać sąd w innym wydziale niż w cywilnym. Wskazana przesłanka przedsądu nie została więc wykazana.

We wniosku skarżący powołali się także na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzeczeniach, uznając, że interpretacji wymagają:

- a. „art. 109 ustawy z dn. 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez wyjaśnienie czy mają zastosowanie do liczenia terminu przedawnienia przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 16 lutego 1989 r. (Dz. U. z 16 lutego 1989) w sprawie rozciągnięcia przepisów ustawy o zobowiązanych podatkowych na niektóre świadczenia pieniężne oraz określenie właściwości organów podatkowych w zakresie umarzania zaległości podatkowych (art. 14 - 17, 20, 21, 23-29, art. 30 ust. 4 oraz art. 40 - 49 ustawy o zobowiązaniach podatkowych)”;
- b. „art. 451 § 1 k.c. poprzez wyjaśnienie, czy ZUS może dowolnie zaksięgować składki, w świetle wyroku SN z dn. 3 lutego 2014 r., sygn. akt II UK 264/13. Sąd Apelacyjny w [...] w sprawie niniejszej wyraża pogląd, że ZUS może dowolnie zaksięgować składki, zaś SN - iż księgowanie może nastąpić jedynie zgodnie ze wskazaniem płatnika składek”;
- c. „przepisu art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. poprzez wyłożenie tego przepisu i wskazanie czy odnosi się on do sytuacji kiedy sędzia orzekał wcześniej w postępowaniach egzekucyjnych . Mianowicie - czy mamy do czynienia z wyłączeniem z mocy prawa w sytuacji gdy sędzia który orzeka w postępowaniu merytorycznym przed Sądem w I Instancji wcześniej decydował w sprawach egzekucyjnych powodów, a przy tym te sprawy egzekucyjne powodowie upatrują jako pozostające w łańcuchu przyczynowo skutkowym wyrządzającym im szkodę”.

Odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie

sądów wymaga wskazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi wątpliwości interpretacyjne, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów; rozbieżności te należy przytoczyć. Muszą to być rozbieżności wykładni przepisu prawa, a nie rozbieżności w jego stosowaniu. Należy też wyjaśnić dlaczego dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, ; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 8 lipca 2008, I CSK 111/08; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11; z dnia 4 kwietnia 2012 r., III SK 39/11; z dnia 26 kwietnia 2012 r., III SK 43/11, niepublikowane). Skarżący ograniczyli się jednak do hasłowego przedstawienia dostrzeżonych zagadnień, pomijając zarówno istotę wątpliwości jak i ich związek z rozpatrywaną sprawą.

Skarga nie może też zostać uznana za oczywiście uzasadnioną, skoro żaden z podniesionych w niej zarzutów nie odnosi się do podstaw oddalenia apelacji przez Sąd Apelacyjny.

Z przytoczonych względów, wobec niestwierdzenia innych przesłanek przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania, należało odmówić jej przyjęcia na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.